

Psalm 51: 31b

Vooraf

Op onderstaande preek heb ik een opmerkelijke reactie gekregen. Deze zomer hield een echtpaar me tijdens een wandeling aan. Ze weten dat ik dominee ben en als we elkaar tegenkomen maken we een praatje. We hebben pas een preek gehoord over de Heilige Geest waarover we nog veel nagepraat hebben, vertelden ze me. We vonden dat altijd moeilijk, de Heilige Geest, maar wat die dominee zei over de Heilige Geest en de doop, daar hadden we veel aan. Ik wist dat ze me een paar weken eerder over de Heilige Geest hadden horen preken naar aanleiding van wat David daarover zegt in Psalm 51. Het bleek dezelfde preek te zijn, maar het feit dat ik het was die die preek had gehouden was uit beider geheugen verdwenen, wat des te verwonderlijker was omdat ze me kenden.

Als de boodschap is geland, kan de prediker uit het zicht verdwijnen. Zoals in Handelingen over de kamerling wordt verteld. Nadat hij het evangelie gehoord had en hij zich had laten dopen, zag hij Filippus, die hem de goede tijding had gebracht, niet meer, 'want hij reisde zijn weg met blijdschap', lezen we (Hand. 8:39). Een betere ontvangst voor je preek kun je je als prediker niet wensen.

Er is enige overlap met de vorige preek uit deze serie: hoe David Gods geboden overtrad en hoe hij zich nadat hij tot inzicht gekomen was naar het heiligdom heeft begeven, wordt opnieuw verteld, zij het korter dan de eerste keer. Elk van de vier preken moest los van de andere gehouden kunnen worden. De nadruk ligt op hoe David leefde met de Geest, een minder bekend aspect van zijn leven, maar vanuit wat de boeken Samuël erover vertellen kunnen we ons er een beeld van vormen. Het is niet voor niets dat boven veel psalmen staat dat ze 'van David' zijn. Ze weerspiegelen alle aspecten van zijn leven.

NEEM UW HEILIGE GEEST NIET VAN MIJ

Preek over Ps. 51:31b

Lezingen: Ps. 51; Joh. 21:15-17.

Het is wel heel bijzonder, wat David hier bidt: 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij'. Hebt u dat ooit wel eens aan God gevraagd? Ja: 'Geef mij Uw Geest' hebben we misschien wel eens gebeden, als we troost of leiding nodig hadden. Dat durven we wel. Maar 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij'... Om dat te kunnen bidden moet je er wel zeker van zijn dat je de Geest van God hébt en juist op dat punt twijfelen velen. Het is vaak zo leeg bij ons van binnen.

Maar David bidt het: 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij'. En hij had er reden toe, nadat hij zich meester had gemaakt van de vrouw van een van zijn officieren en haar man had laten sneuvelen. Daarmee had hij niet alleen groot onrecht gedaan, maar ook Gods Naam te schande gemaakt, de Naam van de God die Israël zijn geboden had gegeven: Gij zult niet doodslaan, gij zult niet echtbreken, de God die David had uitgekozen om als koning zijn volk voor te gaan in het doen van de geboden.

En nu staat hij daar als overtreder die geboden – naakt voor God en mensen – en bidt om genade: ‘Wees mij genadig, o God, om Uw goedheid en Uw trouw. Wis mijn misdaden uit, want groot is Uw ontferming’ (vs. 3). Want hoe groot zijn misdaden ook zijn, David twijfelt niet aan Gods genade.

De genade van de God van Israël, die zijn volk dwars door alles heen trouw was gebleven, die – hoe ver ze soms ook van Hem afgeweken waren – ze hadden andere goden gediend, waarvan ze méér verwachtten – –, de God die zijn volk ondanks dat alles trouw was gebleven, die zou toch ook David om zijn zonde niet verstoten, al verdiende hij straf en zou hij de consequenties van zijn daden moeten aanvaarden: eeuwige onvrede in zijn gezin en huis (2 Sam. 12:10).

Maar de God van Israël is een God van trouw, wist David, ook van trouw aan zondaren. Daarom bidt hij vrijmoedig om genade: ‘Wees mij genadig, o God, want U bent trouw.’ David staat voor het heiligdom als hij deze psalm bidt, de plek waar God te midden van zijn volk wilde wonen, de Heilige, die Israël zijn geboden gegeven had en die hen er ook aan hield. Niet alleen David, iedere Israëliet voelde zich klein worden als hij naderde tot het heiligdom.

Maar als hij dan de offers op het altaar zag branden dat voor het heiligdom stond, dan wist hij: die branden daar in mijn plaats, ik, zondaar, mag voor Gods aangezicht leven, en dat zag David nu ook. Daarom durft hij om genade te bidden, erop te hopen, er ook op te vertrouwen dat God hem genadig is. Dat mogen wij doen met het offer dat Jezus voor ons bracht voor ogen, hoe erg we het ook gemaakt hebben. Al hadden we het erger gemaakt dan David. Hij laat ons om Jezus’ wil niet los, al dragen we de consequenties van onze daden, want zondigen is nooit goedkoop.

David voelt zich vuil na alles wat hij gedaan heeft. Als hij ziet hoe de priesters zich wassen met water uit het wasvat dat bij het heiligdom staat, voordat ze met hun dienst beginnen, zou hij zelf ook wel gewassen willen worden. ‘Was mij schoon van mijn ongerechtigheden’, bidt hij (vs. 4), want hij wil weer met schone handen voor God staan.

Ook de woorden ‘ontzondig mij met hysop’ (vs. 9) wijzen daarop. Hysopstengels en -bladeren werden als kwast gebruikt om reinigingswater mee te sprenkelen op iemand die melaats was geweest (Lev. 14) of met een dode in aanraking was gekomen (Num. 19). Zo kon men, gezuiverd van onreinheid, weer voor de levende God verschijnen. Dat wil David nu ook, ondanks dat hij weet dat God hem niet van zich zal stoten.

Hij wil weer de vreugde van het loflied meebeleven, dat de zangers aanhieven als de offers waren gebracht. Hij wil weer blij kunnen meezingen zoals hij altijd had gedaan. Zo is deze psalm een indrukwekkend gebed van een zondaar die voor Gods aangezicht staat en zich overgeeft aan zijn genade.

David wilde dat dat gebed ook gezongen zou worden door de zangers die bij het heiligdom stonden. ‘Voor de koorleider’ staat erboven. David wilde dat iedere gelovige via de psalm kon horen hoe hij na de grote misstappen die hij had begaan gebeden had. Hij wilde ook dat iedereen deze psalm mee zou bidden en zich biddend zou toevertrouwen aan Gods genade, ook als men het niet zo erg gemaakt had als hij. Je zou er een soort aanmoediging in kunnen zien, zoals de apostel Paulus later kon zeggen: als er voor mij, de ‘grootste van de zondaren’ ontferming is, dan is die er zeker voor jullie (1 Tim. 1:15, 16). Dat kan ons dan weer aanmoedigen om naast David te gaan staan en niet al te diep op hem neer te kijken. Voor God leven we immers allemaal van genade.

Midden in de psalm bidt David dan: ‘Neem Uw Heilige Geest niet van mij.’ Een opvallend gebed dat ons – zoals ik aan het begin al zei – aan het denken kan zetten. Wie

bidt: 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij', moet ervan overtuigd zijn dat hij de Heilige Geest ontvangen hééft. Die moet daar zo van overtuigd zijn dat hij, al heeft hij alles fout gedaan wat hij maar fout kon doen, toch durft te bidden: 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij.' Dat betekent dus dat David ervan overtuigd is dat hij de Heilige Geest ontvangen heeft en dat het ergste wat hem kan overkomen is dat die Geest van hem weggenomen zou worden.

Misschien denken we stilletjes als we David zo horen bidden: Hoe wist hij dat zo zeker, dat hij de Geest ontvangen had? Misschien wou je dat je dat ook zo zeker wist dat je zo tot God kon bidden. Waar haalde David die zekerheid vandaan?

Het was begonnen toen hij nog een jongen was, op de dag dat hij, bij de schaapskudde van zijn vader vandaan, onverwacht naar huis werd geroepen. Er was een profeet, een man van God, gekomen, die hem wilde zien en met hem wilde spreken (1 Sam. 16).

De man had hem aangekeken en een hoorn gepakt die als een kruikje gebruikt werd en uit die hoorn had hij heerlijk geurende zalfolie over hem heen gegoten, een olie van een zo verkwikkende en opwekkende geur dat hij het zijn leven lang niet meer zou vergeten. Het was een heel bijzonder olie geweest, waar alleen koningen mee mochten worden overgoten, of anderen, zoals priesters en profeten, die door God tot een bijzondere taak werden geroepen.

Voor David was het een teken dat hij tot koning geroepen was, en dat God hem zou helpen, als het zover was, de taak waartoe hij was geroepen te vervullen. Hoe dat zou gaan gebeuren was toen nog allerm minst duidelijk. Immers Israël had al een koning: Saul, en die had nog de volle macht. David kon enkel terug naar zijn schapen gaan en afwachten wat er zou gaan gebeuren.

Maar de gedachte dat God hem tot iets bijzonders geroepen had bleef, als was er voor het oog niets veranderd. De gedachte dat hij ooit koning van Israël zou worden zou hem nooit meer verlaten. Het was de Geest van God die die gedachte bij hem levend hield vanaf het moment dat de profeet hem met de heilige olie had overgoten. 'De Geest van de HEERE werd vaardig over David, van die dag en voortaan', vertelt de Bijbel (1 Sam. 16:13). De Geest van God had macht gekregen over David en is nooit meer bij hem weggegaan.

Die Geest had hem hoop en moed gegeven toen hij vluchten moest voor Saul, de zittende koning, die bang was dat hij zijn macht aan David verliezen zou. Die Geest had hem geleid toen hij koning was geworden. Hij had hem staande gehouden in de oorlogen die hij voor zijn volk had te voeren. Hij had hem ook geleid bij het regeren, hoe hij Gods wet had toe te passen zodat het eerlijk en rechtvaardig toe zou gaan in Israël onder zijn regering.

De Geest had hem ook geïnspireerd om liederen te schrijven: de psalmen, waarin God werd geprezen en waarin het volk zijn klachten en gebeden voor God kon brengen (vgl. 2 Sam. 23: 1, 2). Lieder en zo machtig dat ze de eeuwen hebben overleefd, zodat wij ze nu nóg zingen. Van welke gedichten van 3000 jaar geleden kun je dat zeggen? Er moet wel iets van de kracht van God in de psalmen zitten, of van Gods 'adem', want dat betekent 'geest': 'wind, luchtstroom, adem'. De Geest is de levenwekkende adem van God. In de psalmen, en de rest van de Bijbel, klinken de levende woorden van God, woorden die – ook nu – door Gods adem gedragen worden. David wist dat hij dat allemaal niet van zichzelf had, maar dat het Gods Geest was die hem dit alles had gegeven, de Geest die vaardig over hem geworden was vanaf de dag dat de profeet hem met de heilige olie van het koningschap had overgoten.

Zo'n profeet is er bij ons niet geweest. De zalving met heilige olie is er ook niet meer. Wij zijn met HEILIG WATER overgoten. Maar wat God daarmee tegen ons zeggen wilde is

hetzelfde: Jij bent van Mij. Ik roep jou om voor mijn aangezicht te leven en beloof je alles te geven wat je daarvoor nodig hebt.

Als we onze hoop op Jezus leerden stellen, de grote Koning aan Gods rechterhand, als we niets liever zouden willen dan dat zijn geboden gestalte krijgen in ons leven en in de wereld, in het bijzonder het gebod van de liefde, als het ons pijn doet als die liefde door onszelf of door anderen geschonden wordt, als we ons leven toevertrouwen aan Hem, om vergeving en om ons op de rechte weg te leiden, als we verlangen naar de komst van Gods Koninkrijk, de komst van zijn nieuwe wereld – –, dan weten wij ook dat wij dat niet van onszelf hebben, maar van Gods Geest die in ons is, en die ons door Hem is gegeven. Vanuit onszelf zouden we aan dit alles niet hebben gedacht.

Niet dat we dan volmaakte gelovigen zijn, maar we weten: Ons hart en onze gedachten zouden nooit naar Jezus zijn gegaan als Gods Geest ons dat niet had ingegeven.

En al zijn we dan niet zoals David koning, we voelen ons toch verantwoordelijk voor de mensen om ons heen en voor het stukje wereld dat ons als opdracht is gegeven: een afdeling van een bedrijf, een gezin, een schoolklas. Meestal hebben we daar onze handen al vol aan. En al zijn we ook niet allen dichters zoals David, we prijzen God en belijden zijn Naam en de naam van zijn Zoon. Ook dat zouden we niet doen als de Geest ons daar niet toe aanzette (1 Kor. 12:3).

Zo, levend voor het aangezicht van God en van zijn Zoon, raken we ook vertrouwd met de Geest die ons door God werd gegeven en die in ons woont. Die al in ons woonde ver vóór we ons daar bewust van waren, zoals hij ook in David woonde lang voordat de profeet hem met olie overgoot. In een andere psalm zegt David dat hij als kind aan de moederborst al op God vertrouwde (Ps. 22:10). De Geest is ons altijd vóór.

Zo had David vanaf dat hij wist dat hij tot koning geroepen was, in vertrouwen op Gods Geest geleefd, in het vertrouwen dat God bij hem was en dat hij in alles op Hem kon rekenen, of hij nu de oorlog in moest gaan om zijn volk te verdedigen, of dat hij een psalm dichtte om zijn nood daarin te klagen of de lof te zingen van God.

Maar nu hij daar als echtbreker en moordenaar voor God staat, vraagt David zich af of Die nog bij hem wil wonen en of Hij met zijn Geest nog in hem wil zijn om hem te leiden en moed en kracht te geven bij wat hij als koning te doen heeft.

Hij weet dat God het recht heeft om hem voorgoed van zich te stoten en met zijn Geest van hem weg te gaan. Zoals Hij ook bij Saul was weggegaan, toen die Hem als koning teleurgesteld had omdat hij steeds tegen Gods gebod in zijn eigen weg had gekozen. Tot het op een keer genoeg was geweest en Gods Geest van Saul was geweken (1 Sam. 16:14). Van toen af was het donker bij Saul geworden en kon hij in God alleen nog maar een vijand zien. Niet dat God Sauls vijand was gewórd. God heeft hem tot het laatst toe omringd met tekenen van zijn liefde (zie 1 Sam. 24, 26, 28:21^e.v.), maar het drong niet meer door. Saul was er onvatbaar voor geworden.

David weet dat God het volste recht heeft om ook hem van zich te stoten en met zijn Geest bij hem weg te gaan, maar tegelijk lijkt dat hem ook het ergste wat hem kan overkomen. David wil alle consequenties van zijn daden aanvaarden, maar de gedachte dat God bij hem weg zou gaan verdraagt hij niet. Daarvoor heeft hij de HEERE te lief. Daarom bidt hij: 'Verwerp mij niet van Uw aangezicht, neem Uw Heilige Geest niet van mij.'

Hoort u de liefde daarin? De liefde van de man die niet zonder zijn God kan leven, de man die, al heeft hij al Gods geboden overtreden, zijn God niet los kan laten omdat hij Hem ondanks alles liefheeft. Zoals Petrus later, die, al moet hij toegeven dat hij Jezus in zijn lijden

op een vreselijke manier in de steek had gelaten, toch niet zonder zijn Meester kan. U weet toch dat ik van U houd, zegt hij tegen Jezus (Joh. 21:17): Ik zal nooit zonder U kunnen.

Zo wil David ook niet verder leven zonder zijn God. 'Verwerp mij niet van Uw aangezicht', bidt hij. 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij.' Herkent u de liefde die daarin uitgesproken wordt? Dat niets u erger lijkt dan zonder God te moeten leven? 'Neem Uw Heilige Geest niet van mij.'

En weer is de Geest David vóór. Want terwijl David bidt of God zijn Heilige Geest niet van hem weg wil nemen,

SPRÉÉKT DE HEILIGE GEEST DOOR DAVID

en inspireert Hij hem tot deze psalm, dit prachtige getuigenis van Gods genade en zijn liefde voor zondaren. Een lied zo levend alsof het gisteren geschreven werd, een lied zo vol van God dat het ons zomaar mee kan nemen.

Ik zei al: er is geen profeet met heilige olie naar ons toegekomen, wel is er HEILIG WATER over ons heen gegaan, waarmee God ons wil zeggen: Je bent van Mij, leef voor mijn aangezicht. Ik zal je alles wat je nodig hebt geven. Zo geeft Hij ons ook zijn Geest, want Hij wil bij zondaren wonen. Die Geest brengt ons hart en onze gedachten naar Jezus toe, die opgestaan is uit de dood en nu als de levende aan Gods rechterhand zit en de wereld draagt in zijn handen.

Die Geest leert ons in geloof voor Gods aangezicht leven, en voor het aangezicht van zijn Zoon, de Koning der koningen. Al levende en gelovende raken we zo ook vertrouwd met de Geest die ons dat geloof geeft, die ons leidt en troost en vertrouwen geeft, de Geest met wie God in ons wil wonen.

Ik zei al: dat betekent niet dat we volmaakte gelovigen zijn. Maar de Geest leidt ons altijd weer terug naar Jezus en naar Gods genade, zoals Jezus die aan ons laat zien.

Toch kunnen er momenten zijn dat we ons zo misgaan, soms zo dat iedereen het ziet, zoals bij David, soms weten we er alleen zelf van – er zijn ook stille dingen waarvoor we ons vreselijk kunnen schamen –, op zulke momenten voelen we ons niet meer vrij voor God staan en heeft de vertrouwdheid waarmee we met Hem omgingen een knak gekregen.

Dan begrijpen we David heel goed als hij zegt: 'Verwerp mij niet van Uw aangezicht, neem Uw Heilige Geest niet van mij.' Dan aanvaarden alle consequenties van wat we gezegd hebben of gedaan, maar zonder God willen we niet leven. Dan is Davids gebed ons gebed en juist dat gebed laat ons dat zien dat de Geest nog in ons is en dat de liefde tot God is gebleven.

Zo mag de psalm een aanmoediging zijn om – wat er ook tussen God en ons ingekomen is – aan zijn GENADE niet te vertwijfelen (om met het oude Doopsformulier te spreken), maar altijd weer naar Hem terug te gaan, zoals David ons dat in deze psalm voordoet.

U kunt de toepassing voor uzelf wel maken en ik moedig u aan om dat ook zonder schaamte te doen. Ieder kent zichzelf het beste. De psalm nodigt ons uit om náást David voor God te gaan staan en zich toe te vertrouwen aan zijn genade. In Jezus' naam. Daar wil de Geest ons hebben.

AMEN.

John van Eck,
Lexmond,

De preken zijn gehouden in de zomer van 2020 en zullen in de komende maanden op de IZB Areopagus-website verschijnen. Dit is de 2^e preek die gepubliceerd wordt.